

26 juni 2024

Waterkwaliteit

DRINKWATERBRONNEN STAAN ONDER DRUK

De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat in toenemende mate onder druk en is de afgelopen jaren niet significant verbeterd. Verontreinigingen afkomstig uit de landbouw, industrie en huishoudens zorgen ervoor dat de kwaliteit van drinkwaterbronnen eerder slechter wordt. Het uiterlijk in 2027 bereiken van de afgesproken doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is daardoor ernstig in gevaar.

Uit verschillende rapporten (zoals de Nationale Analyse Waterkwaliteit (PBL, 2020) en het RIVM rapport Staat drinkwaterbronnen (2020)) blijkt dat in een groot deel van de winningen voor drinkwaterproductie probleemstoffen in normoverschrijdende concentraties worden aangetroffen. Daarnaast is 'vergrijsing' van het grondwater een toenemend probleem: lage concentraties van een cocktail van stoffen zijn vrijwel overal aanwezig. Het is duidelijk dat er een stevige inzet nodig is om de waterkwaliteit van drinkwaterbronnen te verbeteren. Niet alleen om te kunnen voldoen aan de normen uit de KRW, maar ook omdat in de KRW staat dat drinkwaterbronnen zodanig beschermd moeten worden dat de kwaliteit niet verslechtert en de zuiveringsinspanning die nodig is om drinkwater te maken verlaagd moet kunnen worden.

RLI ADVIES EN ILT SIGNAALRAPPORTAGE

In haar rapport over de KRW 'Goed water, goed geregeld' (mei 2023) concludeert de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) dat met het huidige Nederlandse beleid de doelen van de KRW in 2027 redelijkerwijs niet meer gehaald kunnen worden. Sterker nog, volgens de raad zijn de KRW-doelen ook na 2027 waarschijnlijk niet te realiseren zonder aangescherpte beleidsaanpak. Daarnaast concludeert de raad dat provincies, waterschappen en gemeenten nog nauwelijks invulling geven aan hun wettelijke zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen.

De raad doet aanbevelingen voor aanscherping van het Nederlandse KRW-beleid om de doelen zo snel mogelijk te realiseren en vervolgens te behouden. Een relevante aanbeveling is o.a. dat de KRW-doelen beter moeten doorwerken in alle relevante beleidsterreinen en in wetgeving voor bestrijdingsmiddelen, prioritair stoffen, medicijnresten etc. Ook moet de nutriëntenconcentratie in grond- en oppervlaktewater worden verminderd, en moet voldoende fysieke ruimte voor drinkwaterwinning worden gereserveerd.

Ook de ILT constateert in haar signaalrapportage (juni 2024) dat Nederland in 2027 niet dreigt te voldoen aan de doelen van de KRW, wat schade oplevert voor onder andere de drinkwatervoorziening. Volgens de ILT is het van groot belang om de waterkwaliteit te verbeteren door emissies van probleemstoffen zoveel mogelijk te voorkomen. Een versterking van het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is hierbij nodig, en regelgeving en beleid voor o.a. bestrijdingsmiddelen en mest moeten beter op die voor waterkwaliteit worden afgestemd, zowel nationaal als internationaal.

De aanbevelingen van Rli en ILT sluiten goed aan bij de inzet van Vewin op het gebied van het beschermen van drinkwaterbronnen. Vewin is van mening dat alles op alles gezet moet worden om de KRW doelen zo snel mogelijk te halen.

- Zet alles op alles om de KRW doelen uiterlijk in 2027 te halen, conform de hoofddoelstelling van de KRW. Geef hierbij prioriteit aan het verbeteren van de kwaliteit van drinkwaterbronnen.

BESCHIKBAARHEID DRINKWATERBRONNEN

De drinkwaterbedrijven hebben te maken met een toenemende drinkwatervraag door bevolkingsgroei, economische groei, en regionaal stedelijke uitbreiding. Alle tien drinkwaterbedrijven hebben vóór 2030 extra productiecapaciteit nodig, in een aantal gevallen al nu of op zeer korte termijn (RIVM, april 2023). Om te zorgen voor voldoende beschikbaarheid en benutbaarheid van drinkwaterbronnen is het cruciaal dat de kwaliteit van de huidige bronnen beschermd en verbeterd wordt.

NATIONAAL PROGRAMMA LANDELIJK GEBIED

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) biedt kansen voor een betere bescherming van de bronnen voor drinkwaterproductie, ingepast in een toekomstbestendig ingericht landelijk gebied. Eén van de doelen van het NPLG is om de doelen uit de KRW en de Nitraatrichtlijn via gebiedsgerichte programma's te realiseren. Vewin pleit ervoor dat de verbetering van de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen prioriteit krijgt in het NPLG. Dit kan goed door het opnemen van een nieuwe structurerende keuze die zich richt op drinkwaterbronnen. Het Rijk moet zo aan de provincies meegeven dat het halen van de (KRW-)doelen bij drinkwaterbronnen onderdeel moet zijn van de provinciale gebiedsprogramma's en met prioriteit moet worden gerealiseerd. Hiervoor is het ook van belang dat de specifieke doelen voor de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen expliciet worden opgenomen in het NPLG (nitraat, bestrijdingsmiddelen). Algemene verwijzingen naar KRW-doelen, zoals nu gebeurt, geven te weinig houvast.

- Geef de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen prioriteit in het NPLG. Neem een structurerende keuze op in het NPLG die zich richt op 'Bescherming kwaliteit en beschikbaarheid drinkwaterbronnen';
- Het (tijdig) halen van de KRW-doelen bij drinkwaterbronnen moet onderdeel zijn van de provinciale gebiedsprogramma's; neem hiervoor maatregelen op;
- Neem de bestaande specifieke doelen voor het tegengaan van de verontreiniging van drinkwaterbronnen (nitraat, bestrijdingsmiddelen) als randvoorwaarde op in het NPLG.

OPKOMENDE STOFFEN (VERGUNNINGEN/LOZINGEN)

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn een risico voor de volksgezondheid en bronnen van drinkwater. Lozingen van ZZS leiden nog regelmatig tot innamestops van oppervlaktewater voor de productie van drinkwater. Met de toenemende droogte en lage rivierafvoeren wordt dit probleem naar verwachting alleen maar groter. In 2020 is afgesproken dat de bevoegde gezagen in beeld brengen welke ZZS in Nederland worden gebruikt en geloosd, hoe deze ZZS in vergunningen zijn opgenomen en wat bedrijven hebben gedaan om te voldoen aan hun verplichting om de emissies te minimaliseren. Einddatum voor oplevering was begin 2022; dit is nog steeds niet afgerond. Met name de (indirecte) lozingen van ZZS stoffen inclusief PFAS op het afvalwatersysteem zijn nog niet in beeld. Het is van groot belang om beleid dat gericht is op het beter in beeld krijgen en minimaliseren van de emissie van ZZS stoffen, te vertalen in aangescherpte vergunningsvoorwaarden en voldoende toezicht.

- Zorg voor een integraal overzicht van alle lozingen van PFAS en ZZS stoffen op oppervlaktewater, uiterlijk in december 2024;
- Zorg voor periodieke actualisatie van vergunningen voor lozingen van ZZS stoffen gericht op minimalisatie van emissies;
- Minimaliseer via aanscherping van vergunningen zo snel mogelijk, vooruitlopend op het Europese verbod, de emissies van PFAS.

TOELATING VAN STOFFEN, TOEZICHT EN HANDHAVING

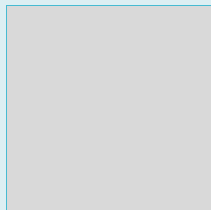
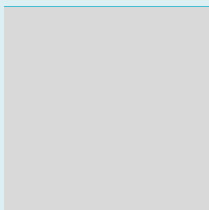
Zoals Rli en ILT ook aangeven in hun rapportages wordt een deel van de waterkwaliteitsproblemen veroorzaakt doordat de toelating van stoffen onvoldoende is afgestemd op het waterkwaliteitsbeleid. Gehanteerde normen bij de toelating van bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen zijn minder streng dan de waterkwaliteitsnormen uit de Kaderrichtlijn Water. Dit moet beter op elkaar worden afgestemd.

Naast het nemen van nieuwe maatregelen is ook meer aandacht nodig voor toezicht en handhaving van bestaande maatregelen. Overheden en omgevingsdiensten hebben al langer te weinig capaciteit om hun VTH-taken naar behoren uit te voeren. Dit zorgt er niet alleen voor dat de lozingen niet goed in beeld zijn en de vergunningen niet tijdig herzien kunnen worden, maar ook dat toezicht en handhaving niet op orde is. Vewin pleit ervoor dat de bevoegde gezagen, en dan vooral de omgevingsdiensten, hiervoor voldoende worden toegerust.

- Onderneem actie om de normen voor de toelating van stoffen, zoals voor bestrijdingsmiddelen, beter af te stemmen op de KRW-normen;
- Zet steviger in op effectief toezicht en handhaving van huidig beleid en regelgeving. Focus hierbij op de bescherming van drinkwaterbronnen;
- Zorg voor extra capaciteit en kennisontwikkeling bij omgevingsdiensten inclusief adequate financiering.

Meer informatie

Bezuidenhoutseweg 12
2594 AV Den Haag
Postbus 90611
2509 LP Den Haag

(070) 349 08 50
info@vewin.nl
www.vewin.nl